

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

2020

საქართველოს მწიგნობართა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 77

2020

მთ. რედაქტორი

ამირან გაფრინდაშვილი

პროფესორი, საქართველოს
მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-884-7 (77 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩენის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გურაალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გურაალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაურებატის, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლისა და „დიოკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გურაალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდალ ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასაგვე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნათა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

კოეტის ასტრომეული „კონსიუმი კოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, დემეტრი არ მიუყვანს რომ ვეზა-დარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონას, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა კოეტის ზღაპრული კონსიუმი „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტვინიანი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათოქმეული წავიკითხე, ჩემი ძველი ახრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე კოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, კელაზგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, კოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგვიუვლომელი ასტრომეული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათოქმეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდაული ისტორია, რაც კოემერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუპეითბია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი კოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღამიწაზე...

კონსიუმი კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გველუქავი მისწოლია... მათ იცინან იმ ოქმება დღამიწვის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

კოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივად უხვვდი ყოველ ძეხას, ყოველ კაბეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიერ

(გაგრძელება)

„ეგრისელის შემოქმედება სცილდება ქართული პოეზიის სამანებს და საკაცობრიო, სულიერი სივრცეებისკენ მიიღტვის...“ /გიორგი ცაავა, პროფესორი/

პოეტის კარ-მიდამო და სიყვარული, არის ქართული სიტყვა:

„ესაა წიგნი –
სიყვარულით შემოღობილი,
ვითარც შემეძლო დავრგე,
დავაბყნე,
და გავახარე სიტყვა ქართული
და მცირე ნაყოფს
მეც მოვესწარი,
მინთია აზრი...“

ფიქრის კვამლი ადის ფაქუნით,
და მე აქ ვცხოვრობ...
კარ-მიდამო ჩემი ეს არის.“

ვაჟა ვერისელის „კოლხური ფსალმუნები“,
ესაა ძიება კოლხ-იბერთა ფესვების, ბრძოლა
კეთილსა და ბოროტს შორის. „...კოლხური
ფსალმუნების“ გარეშე წარმოუდგენლად მიმან-
ნია ქართული პოეზია“ /შალვა სიჭინავა, აკადე-
მიკოსი/ და გააკიცხვა კაცობრიობისა, იმ კაცობ-
რიობისა, რომელიც ბოდმისა და ღაღატის ჭა-
ობში იძირება.

„ერთურთის მტრობა და სიძულვილის
ამდენი მატლი
და ამდენი შურის ობობა,
სანამ ვითმინოთ, ვითარც იობმა!
უსინდისობა,
უნდობლობა,
უმეგობრობა,
გრცხვენოდეს! -
შტერო კაცობრიობავ!“

ანტიკურ ხანაში, კოლ-იბერთა ფესვების ძიებას, სიტყვის ფასდაუდებელ საუნჯეს ეჭირისუფლება ვაჟა ეგრისელი:

„ითვლის ათასწლეულებს –
მითებიდან მოსული –
ქვეყანა კოლხ-იბერთა.
მზით რომ არის მოსილი,
მიტომ არ დამიბერდა.“

უკვდავია ის ერი და ის ქვეყანა, სადაც იბადება ისეთი დიდი შემოქმედი, როგორც ვაჟა ეგრისელია. „წარღვნა“, რომელიც ვაჟა ეგრისელის მერეხით მოვარდა ქართულ პოეზიაში, არა წამლკავი, არამედ ჩვენი ეროვნული სულის ალტყორცნა ღვთიური სიმაღლეებისკენ, რომელიც მირონივით ეცხება და ღვთისმშობლის ცრემლებივით ესხურება საქართველოს მრავალგზის ნაიარევ გულს, ასეთი „წარღვნა“ ნუ მოუშალოს ღმერთმა ქართულ პოეზიას.“

/ზაზა ბაწელაშვილი,
საქართველოს სახალხო არტისტი, მწერალი/.

ის ხომ მუდმივად კისერმოღრეცილი ევედრება ღმერთს, – გმირებს, დედა ისტორიას და ქართულს მიწას:

„ქართული მიწა კი არა,
ამდენ მტერ-ოხერ-
მოხეტეს,
ვეღარ აკავებს ღობე ცის,
სადა ხარ,
ღმერთო, –
მოხედე!
ერს შენსკენ კისერმოღრეცილს!“

პოეტი ხან მითრიდატეს და ხან აიეტის დროის კოლხეთისკენ გვახედებს და ნათელ სურათს გვიხატავს ჩვენი მტვრად ქცეული წინაპრებისას:

„მომხდურთ თავები პანტა ვაშლივით –
თურმე ცვიოდა ციხიდან და აკორპო-
ლიდან,
ქვა დახვედრია აქ, როდესაც სეტყვა
მოვიდა.“

მითრიდატეს თუ აიეტის
შტოზე ნამყენნი –
კოლხეთის წარსულს მილამპრებიან.
ჩვენ აქ მტვერი რომ
გავაღვიძეთ და ავაყენეთ,
მტვერი კი არა, მამულისთვის –
მტვერად ქცეული წინაპრებია.“

ვაჟა ეგრისელის პოეზიის თემატიკა დაუშრეტელია. მის შემოქმედებაში ერთ-ერთ მთავარ ადგილს ზღვა იკავებს. „...პონტოს ნაპირზე გაზრდილი პოეტი – ვაჟა ეგრისელი, პოსეიდონივით ზღვათა მეუფეა...“

/ნათელა მამარდაშვილი, პოეტი/.

ზღვა მთვარის შუქზე, ღამის წყვილადში
ზღვა მზის სხივებთან ერთად, ზღვა შეყვარებულთა
შეხვედრის მოსაგონარი:

„ღამეა, ისევ ზღვასთან გახსენე,
და მთვარის შუქზე
ნაზად გავხსენი –
მოგონებებით სავსე ღუსკუმა:

სიმყუდროვეში ზღვა აბრწყინდა,
როგორც ტიარა,
და სულ წამით მას ეზიარა,
მერე ყოველი
დავიწყების შთანთქა
უფსკრულმა.“

ვაჟა გერისელის ლექსებში მცენარე, მთა, მდინარე და ზღვაც ქართულია, ეს კოლხი პოსეიდონი, ზღვას ქართულად ატირებს საქართველოს ბედ-უკუღმართ დღეებზე.

„იდუმალების შორეული
რეკენ ზარები
და მიღვიძებენ
მძინარ ჭრილობებს.
ფიქრები დღეებს
აზანზარებენ
და სივრცეში ფრთებს შლიან და
კვლავ ყვავილობენ.
მიხმობენ მთები:
წყურვილი გკვლავს
და ვიტანჯებით.

ტირიან ზღვები, ჩვენ კი დეღვა
გვახრნობს რა რჯული...
შეელა არ ძალმიძს,
მე ვარსკვლავთა ოქროს ჯაჭვებით –
საქართველოს ცას ვარ მიჯაჭვული.“

ვაჟა ეგრისელი – კოლხი პოსეიდონი, თავად ქმნის ზღვის ნაირგვარ სახეს, მის სიღრმეში შეეყვართ და გვიზიარებს მისივე ფანტაზიით შექმნილ საიდუმლოებებს ზღვისას.

„დამტოვე...
ცრემლის ბილიკს მიჰყვები,
ვითარცა მნათი ბნელით
მოსილი.
დაკარგულ კოცნას
ულურჯესი უტირის ბაგე.
ზღვას მოუდრიკავს ცისარტყელა
ორფეოსივით
და აწკრიალებს განშორების
მწუხარე ჰანგებს.“

„ვაჟა ეგრისელი – ლაჟვარდის, ნათლის, ზღვის და ქარის ძეა, მზის შვილია, ქაოსის ნა-
შეიერებთან, ბნელეთის ბინადრებთან მორკინა-
ლი, „მამაცი ზღვარგადამლახველი პოეტია...“

/ლუარა სორდია, პროფესორი/.

...ზღვასავით ღელავს და ბორგავს პოეტი,
რადგანაც, იგი ზღვის ორეულია...

„ის მრისხანეა,

მაგრამ ზოგჯერ

აღერსიც იცის,

რომ წევს მშობლიურ მიწის

აკვანში განაბული.

შავ ზღვას ფერი აქვს შავი,

ძვირფასო,

განა გული!“

„...ვაჟა ეგრისელის პოეზიის ერთი წვეთიც
კი აუწონავი აზრისა და ზღვა შინაარსის ტვეა-
დობისაა...“

/რევაზ კილაძე, აკადემიკოსი/...

„ცის დარბაზებში სძინავთ
ვარსკვლავებს,
ღრუბლების ბაღასს –
მთვარე არ ძოვს
ღამის ჭალაში.
ტალღებსაც სძინავთ ზღვის დიდ
მკერდში
უხმოდ ჩაკრულებს,
შენ კი არ გძინავს,
სიყვარულო,
და ნეტარებით,
გულის დირეზე მხოლოდ ერთხელ
დამიკაკუნე,
და განიხვნება მოლოდინის
ცივი კარები.“

კიდევ ერთი არაჩვეულებრივი მეტაფორებით
დახუნძლული ლექსი, რომელსაც ვაჟა ეგრისე-
ლი თუ იტყოდა მხოლოდ.

„... ვაჟა ეგრისელი პლანეტის პოეტია...“
(სერგო წურწუშია, გენერალ-ლეიტენანტი).

სამყაროს განსაკუთრებული აღქმა, ეპითეტების თავსაყრელი სიუხვე, ღამის საუცხოო პეიზაჟი პოეტის ფიქრთა დინებას რომ ერთვის, ზღვასავით მოედინება მისი დაუშრეტელი, გენი-ალური ნიჭის წყალობით.

„ახლა ღამეა და მე და შენ
მარტოკა დავრჩით,
ჩაგცქერი ისე, ვით მდინარეს
დაღლილი წერო,
და ჩვენ თანდათან ვხვდებით
მოყვრები.
დიდი ხნის მერე ჭმუნვით ამბობ,
ვითარცა ჰერმეს:
„აწი ვეწევი ზეციურ სფეროს,
დრო მოვა, ყველა თან
გამომყვებით.“
ახლა ღამეა...
შენი სუნთქვა მიჭირავს ხელში
და თეთრ საწოლზე
და ფიქრებზე გულადმა ვწევარ.
ახლა ღამეა,

მომწვევდელი წიგნში
ზღვა ხვნეშის,
ისმის ანძების ჭრიალი და
ტალღების რწევა...“

„... ვაჟა ეგრისელი, რგოროც დიდი ვაჟა-
ფშაველა, თავისი განუმეორებელი მეტაფორული
აზროვნებით მსოფლიო პოეტია...“

(ილია კავკაზაგი, პოეტი).

ვაჟა-ფშაველა და ვაჟა ეგრისელი იმითაც
ჰგვანან ერთმანეთს, რომ მათი ლირიკის ყველა-
ზე წარმტაცი თვისება სიყვარული და სიკეთეა:

ვაჟა-ფშაველას პოეზიაში, ნისლს, ღამეს,
ღრუბელს დარდად სიკეთის თესვა გასჩენიაო.
„პოეტის გული – სიკეთის ზღვაა და მადლი
სიყვარულისა, შუქი სიკეთისა ვერ დასტევია
გულში. ამ შუქით გაუბრწყინებია ყველაფერი,
თვითონ პატარა ნისლიც კი, რომელიც ოცნე-
ბობს გაიზარდოს, ღრუბლად იქცეს, მაცოცხლე-
ბელ წვიმად მოვიდეს, რომ მორწყას დამწვარი
ქვეყანა: და ნისლი კი არა, თვითონ პოეტიც
ნატრობს – ნეტავ ადამიანად კი არ გაფჩენილი-

ყავ, წვიმად მოვსულიყავი, მძივივით დავეკიდებოდი ღრუბელს გულ-მკერდზე, მაშინ მზის მოტრფიალედ და სიკვდილის გამწბილებელი ვიქნებოხი, გავახარებდი ქვეყანას, მოვრწყავდი ოფლით, ყვავილებს გავფურჩქნიდი და სიცოცხლეს გავალამაზებდიო.“ ახლა კი მოვუსმინოთ ვაჟა ეგრისელს:

„გამოიდვიძებს უდაბნოს ქარი
და ფრთების დაფშვნის
ბრინჯაოს კლდეებს.
რომ ფიქრთა ქროლვას
მეტი მზე და
ნათელი მისცეს.
მილიარდი წლის უღრანიდან
გამოვა მთვარე
და კვლავ იდარდებს
ვარსკვლავებით დაცხრილულ
სივრცეს.“

უდაბნოს ქარი მილიარდი წლის უღრანიდან იმიტომ გამოვა, რომ მეტი მზე და ნათელი მისცეს სამყაროს. დიას აღუვსებელი სიკეთის მატარებელია პოეტის გული.

„დღისით და ღამით აღარ ისვენებს.
ხეს სიცოცხლისას
მწუხარების უსვამს შალაშინს
გარდაუელობის გარდუვალობა.
და მაინც სადღაც,
სიყვარულის ისმის გალობა
დარღით გაფოთლილ ღამის
ჭალაში.“

ბუნების განსაკუთრებული აღქმის უნარის თავისებური ხედვა და საოცარი მეტაფორული სილამაზე ორი პროექტის ერთმანეთთან მსგავსებას უსვამს ხაზს. მათი შემოქმედება ადამიანის სულს სიკეთისა და სიხარულის შუქით ანათებს. მათი პოეზია ადამიანს აძლევს აზრის სიციხადეს და მომავლის განჭვრეტის უნარს. მათი მორალი სიკეთისა და ურთიერთისადმი სიყვარულის გრძნობაზეა დაფუძნებული. ისინი მხარში უდგანან მსოფლიო ლიტერატურის ყველაზე დიდ ოსტატებს, ჰუმანიზმის კორიფეებს.

„მიმწუხრის პირზე –
აღარ იმის ხეთა გალობა,

ვით სამლოცველო ტყე დამხოვილა,
აღარსად ბრწყინავს მარის ვარსკვალაგად
კურკანტელების მწიფე კუმპალი.
და სულთმობრძავი ნაკადულის
ციცქნა საფლავთან
ვღგავარ, ვითარცა „გულდამწვარი
ჭირისუფალი.“

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში, უდიდესი ადგილი ანტიკური კოლხეთის მითებს უკავია. კოლხეთის ლეგენდარული მეფეები: ანმარე, ადამი, აია, თუთხალია, ფიხუნია, აიეტი, აკე და სხვები მისი შემოქმედების უპირველესი გმირები არიან.

„მედეა“ – ანტიკური ლიტერატურის თვალსაჩინო ნიმუშია. „მედეაში“ ევრიპიდემ დაამუშავა ცნობილი მითი არგონავტების ციკლიდან: იაზონის მიერ კოლხეთში მოგზაურობა, გრძნეული მედეას სიყვარულის წყალობით ოქროს საწმისის მოტაცება. სხვადასხვა დროის უდიდეს შემოქმედთ არაერთხელ უცდიათ ამ მითის იდეურ-სიუჟეტურ ხერხებზე. მხატვარული ნაწარმოების შექმნა, მაგრამ მედეას ტრაგიკული სულის

განჭკვრეტა, მისი ვნებების ამაღლება ვერავინ შესძლო ისე, როგორც ვერიპიდეძე.

თავისი პეისისათვის ვერიპიდეძე მედეაზე არსებული მითის მხოლოდ ფინალი აიღო, ტრაგიკული მოქმედება იშლება იმ მომენტიდან, როცა იაზონი მედეას უღალატებს და სამეფო გვირგვინის მოსაპოვებლად კორინთოს მეფის ქალიშვილს შეირთავს. მედეა გაოგნებული და შეძრწუნებულია იაზონის არაადამიანური, ვერა-გი საქციელით და ხელაპყრობილი ღაღადებს.

„და ფიცის მოწმე ღმერთთა მაღალთა
ქმრისგან გატეხილ ფიცზე შესტირის.“

ეაჟა ვერისელის თვალწინ იშლება მედეას ტრაგიკული სახე და სიყვარულით უმღერის ანტიკურ კოლხეთს:

„ლეგენდის ტოტზე ჰკიდია მზე-
ოქროს საწმისი.

არ სჩანს აიეტი –

მე მედეას ღალატს არ ვეძებ,

რადგან ზღვისკარად
ისევ მიღვას
იმედის ქოხი.
წარსულს ვაძოვებ ჩემს ღამეებს –
ოქროსფერ ვერძებს,
მე – შორეული ლეგენდიდან
მოსული კოლხი.“

სამშობლო მიწის უზომო სევდა აშლია პოეტს ანტიკური კოლხეთის მიმართ:

„ცისკენ მიიწევს წართმეული ჩემი ღირსება,
კოლხთა წარსული,
როცა შორით მენარგისება,
ხვალის იმედით,
ვით ახალი მთვარე ივსება.“

პოეტის ფანტაზია უსაზღვროა, უსასრულო და ამოუწურავია, ყველაფერს ერთნაირი სიძლიერით ესათუთება და ესიყვარულება.

„მიწის ხელებით მძერწა უფალმა,
მაგრამ ცაზე კი,

ფიქრი მაინც ვერ მოვიშორე –
– სადაც სიყვარულს ცეცხლს
დისკოდ
ისევ კიდებს მზე.
ერთი ვარსკვლავი უსაშველოდ
წუხს ცის კიდეზე.
თვალს მიკრავს – მოდი!
და აწვალებს ჩემი სიშორე.“

ნათელა ბოხელაშვილი

*ნაწევები წიგნიდან – კოლხი პოსეიდონი
კოლხურ პეგასზე ამხედრებული პოეტი*

გაგრძელება შემდეგ ტომში

კირბუბი

ათასი მტერი და „მოყვარე“ ვით ახლა,
სულს ადრეც მიღრღნიდა
და როცა დიდ წარსულს მირბევენ:
ათასწლეულების მიღმიდან –
მომესმის პეტელი
კირბუბის.¹

1979

¹ კირიბი (მეგრ.) – კრავი, რომლის ტყავს უძველესი კოლხები საწერ მასალად იყენებდნენ.

პონტო

მითრიდატე პონტოელის
პონტოს,
ვერვინ ნახავს მოხრილს
ქარში...
რადგან მისხის-მისხით,
წინაპარი არის კოლხის
და კოლხური უდუღს სისხლი.

1979

ტრაიანე და ადრიანე

ისტორიის ტრამალებზე,
უკოლხეთოდ მავალთ მარტო,
 მოწყენილთ და დარდიანებს, –
 (არც ესპანელს, არც რომაელს!)
ვხედავ ორ კოლხ იმპერატორს:
 ტრაიანეს¹,
 ადრიანეს².

1996

¹ ტრაიანე – რომის იმპერატორი (53-117 წწ.)

² ადრიანე – რომის იმპერატორი (76-138 წწ.)

ნოეს კიდობანი

ერთს კი არა,
ორ წარღვნას,
ბედად გადარჩენილი,
შვიდიათასწლეულის მერეც ველი
ღვთის რისხვას,
მერეს და წყაღდილობას
და... ვით ნოე, მეც ვაგებ:
„კოლხური ფსალმუნების“ –
დიდ მითიურ კიდობანს.

2006

როდოს-ქიოს-თასოსში

კოლხეთის დიდ წარსულთან
მინდა ისევ ამბორი
და ამიტომ დავეძებ:
როდოს¹-ქიოს²-თასოსში³,
თიხის კოლხურ ამფორებს⁴.

1975

¹ როდოსი – კუნძული, ხმერთაშუა ზღვაში (ძვ. წ. აღ. VIII ს.)

² ქიოსი – კუნძული, ხმელთაშუა ზღვაში

³ თასოსი – კუნძული ეგეოსის ზღვაში ძვ. წ. აღ. I ათასწლეული.

⁴ ამფორა (ბერძ.) – თიხისა და ლითონის ორქურიანი ჭურჭელი.

მთვარე სავსე, როგორც თასი

არ ჩანს დილა მზის მთესავი.

მთიებს,

როგორც იუდეველთ,

მთვარე მიჰყავთ გოლგოთაზე,

ჯვარს რომ აცვან ქრისტესავით.

1962

* * *

ვითარც უცხო პლანეტა,
კაცის არა,
უფლისგან,
აკვან გადარწეული –
მოდოდა კოლხეთი,
ასი ათასწლეული.

1959

* * *

მნათთა სანთლებს ანთებენ
გუნდი ანგელოზების
და შენც იქით იურვი,
სადაც სუფევს ნათელი
არაამქვეყნიური.

1966

რწმენის კუნძული

ფარისეველთა და ურჯულთა
სიძულვილით და
სისხლით გაღეშილი
სიტყვაც და საქმეც უძღურია.
ჩემი „ფსალმუნები“ –
რწმენის კუნძულია,
ურწმუნოთა დიდ ოკეანეში.

1963

სოდომიც და გომორაც

როცა სისხლი დაიღვარა
კაენის ძმის –
აბელის,
როცა ქრისტეს იუდა
კალთაზე ეამბორა
და ცოდვები. სხვა ბევრი...
სწორედ მაშინ უფალმა,
სიკვდილს მოაძოვინა
სოდომიც და
გომორაც.

1988

გვირილები არაგვთან

ჯიხვების რქების ნაპერწკლებზე,
ლოდები გაიხირიმებენ –
თვითმკვლევლობები რომ ყვარებიათ.
არაგვთან რომ შემოგესდნენ
გვირილები, –
თამარ დედოფლის თვალებია.

1959

* * *

დღის ბოლოს,
როცა დაქროლავს,
შავითმოსილი არავი,
მაშინ გაიგებს მოკვდავი:
სიცოცხლეს სიღიადეს და
საწუთროს სიპატარავეს.

1991

მთავარანბელოზი მიქაელი

ისმის გრგვინვა-გრიალი:

აღბათ მიქაელი,

თავის ანგელოზებით

ებრძვის ცაში გველეშაპს,

რომელიც ღმერთს არ ყვარობს.

ეშმაკიც და

სატანაც,

სურს, რომ ძირს გადმოყაროს.

1969

ხილვა: მეღვა და ჰალიძონები

ხელს დაუქნევს ბებერ პონტოს,
აუყვება აღმა ფაზისს,
მიაღებდა აიეტის
ციხე-გოჯს და „დედა-მოკას“
ფიქრი...
და ერთს გაიბრძოლებს,
რომ წამიერ თვალი მოკრას
მედეას და
ჰალიძონებს.*

* ჰალიძონები – ხალიბები, ძველი კოლხური (ქართველური) ტომები.

თორღვა

„ობლობით ამიზარდა თორღვაი ძაგან გვარია,
ამაეს ამიყოლა ნაეთი და ნაკვერჩხალია.“

ხალხური

მივდივარ იელოვანში –

გზა ძნელია და...

არადა,

ვერ დავბრუნდები ბარადა,

თუ ვერ ვიხილე შორიდან:

– „ჟამი მივია,

მოვია,

მუცოს, თორღვაის კარადა.“

1963

წერტილს დაუსვამს ლოდის

ათასი განსაცდელისგან

ცა,

კვლავ გვიფარავს

ქვითკირის,

ასე ყოფილა ოდით.

ბოლოს: სიცოცხლეს –

სიკვდილი,

წერტილს დაუსვამს

ლოდის.

1989

* * *

მყინვარწვერიდან გადმოვიხედავ;
რომ ფშავ-ხევსურეთი
ყალბით დავხატო.
და ანანურის ბებერ ციხესთან
დავკიდებ არხოტს,
მუცოს,
ლახატოს,
რომ საქართველოს ნახონ
მშვენება.

1973

ნერგები

ის ნერგები წინაპრებმა,
ათასეულ წელთა იქით,
ფაზისის და პონტოს პირას,
სიყვარულით რაც რომ დარგეს,
ზოგი გახმა,
და ზოგი კი –
ხარობს ღაზეთს,
ჭანეთს,
მარგვეთს.

1968

ალბათ, ხმაა თამარის

აღვასრულე ოცნება –

ჩემი წინამორბედის

და ერთ მუშტად შევკარი:

დიდი საერისთაო –

კლდედ დამდგარი

კლდეკარი,

ატენ-სკვირეთ-ორბეთი.

1979

მთეპი

ეცადნენ და დედამიწა,
ცაში ველარ აიტანეს
და ამიტომ დავიწყების
ბოლი ადევთ:
მკლავდაკუნთულ მთებს –
ტიტანებს,
ბუმბერაზებს,
გოლიათებს.

2002

* * *

რომ შეიყარა სახეში ქვიშა
და ჩვენ ყველას რომ
გვეგონა მუნჯი,
ქარმა უეცრად აიღვა ენა.
და გაიფანტა სივრცეში „ტემბრი“.
ნაპირს ჩაესმის ზვიროთების
ღრენა,
ზღვამ დაიმშვენა ზოლები ზებრის.

2002

მითრიდატე VI ეპატორი

პონტოს ზვირთების მტვრიან

ხმაურში,

ისმის,

არც ისმის ხმა ზღვით

ნატორი:

სიკვდილს ხელიდან ბევრჯერ

დავუსხლტი

და ფრთები „ქართუს“ ცას

დავატოლე,

„მეფემ ყოველთა“ – მითრიდატე

ეპატორმა.

1982

* * *

დასაბამიდან დღეთა ცოცხებით,
მთვარე ვარსკვლავებს
საღღაც

მიცოცხავს...

არაეინ იცის, მზე თუ ვინ არი?!

ზღვაა –

ცხოვრება,

საღაც სიცოცხლის

ადიდებული ჩადის მდინარე.

2000

კასტელი და ჩელები

თურქებმა და სპარსებმა,
(ვითარც ადრე ველურმა
ტომმა, არაბ-მონგოლთა)
გადათქერეს ცხენებით,
ქართველის მინდორ-ველები:
– წუხს ამაზე კასტელი¹
და ევლია ჩელები.²

1975

¹ კასტელი – იტალიელი მისიონერი, მოგზაური, მხატვარი და ისტორიკოსი.

² ევლია ჩელები – თურქი ისტორიკოსი და მოგზაური.

* * *

თეთრი ღრუბლების ანგელოზები
ჩამომსხდარან და მთვარის
კერასთან,
მზის დანატოვარ ცეცხლით თბებიან.
მთებს –
თავსასთუმლად უდევთ
ბორცვები,
ვარსკვლავები –
ცის ჭრილობებია,
რომელიც ღამეს დილამდე რომ
არ უხორცდება.

1967

* * *

გამოიარა შორი მანძილი
კოლხეთმა...
ახლა სახლობს

ზღვისკარად,
და მე ლეგენდებს ვუბებ ლოგინად,
რადგან ამქვეყნად,

ეჰ, რამდენი
მან იბოგინა,

მაგრამ სიკვდილი არ მიიკარა.

1966

არწივის ფრთებით

დაგრაგნილია, ვით უსახელო,

ოცნება შორი...

და მზეზე თბება.

მშობლიურ ზეცას ადევს სხვა ფერი.

შენ ლაქვარდებში გინდა აფრენა,

სავსეა ფიქრი

არწივის ფრთებით.

1998

საღამო, ზღვა, მთვარე

სიჩუმის მიღმა,

დასალიერთან,

მზის დარჩენილი ელავს ფერები
და საღამოა, როგორც შენდობა.

ზღვა ხელებს უწვდის

და ეფერება

მთვარეს გადმომდგარს ცის ლურჯ
ერდოდან.

1987

* * *

ხეთა,

მიდია და ბაბილონი,

ხსოვნის ბორცვიდან ჩანს

დარჩელივით,

თუმცა შორიდან ხელებს მიქნევენ,

დავიწყების ჭირს გადარჩენილი –

კოლხთა წარსულში უიმედოდ

მსხდართა ფიქრები.

1998

ფოთი და მალთაყვა

გარდასულ ჟამთა სიღალეს,
კვლავ წუხს ფოთი და
მალთაყვა,
ადრე ოქროს რომ კვერავდნენ.
კოლხთა დიდება წყალს
გაყვა,
ვითარცა იელოვანში,
თორღვაის ჯაჭვის პერანგი.

1984

* * *

მზეა –

კოლხეთის დიდი წარსული
და მაღალი ხარ,

ისე ვითარცა,

შენი დღეები ღამაზ ჰგვანან მთებს,

და უსამანო შენი ფიქრთა ცა,

ბევრ უცნობ,

ახალ ვარსკვლავს

აანთებს.

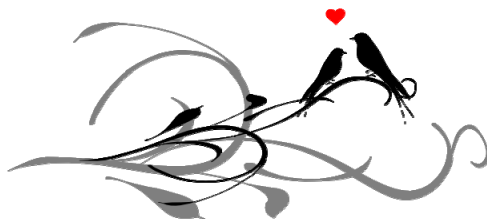
1972

სიმდიდრე და სიღარიბე

ტკბილ ხმას უწვდიდნენ მაღლა
მეცხრე ცას,
რვა და-ძმა ჩემი,
და მე მეცხრეცა.
სიღარიბე კი ბებერ
ძადლივით,
სულ ჩვენი სახლის იწვა კარებთან
და ახლოს არვის არ იკარებდა,
სიმდიდრის,
შორი ჭვრეტით დაღლილი.

1958

* * *

ძველ კოლხეთისკენ უდრანს
მიგაფავ,
ათასწლეულთა გრძელი დაშნებით,
მაგრამ არა ჩანს შუქი –
სარკმელის.
და მე არ ძალმიძს გზათა გაკვლევა,
რადგან სიცოცხლე
ტანზე მაშრება.

2002

ერეხელი

„ერეხელი ვორექი დო მერეხელი,
ათეცალი საარიკო!“* –

ხუთიათასწლეულის იქიდან რომ
მოდის,

გაუკვირდეს იქნებ:

ვინმეს ანდა ვისმე,

ჩვენ კოლხთა ძველთუძველესს,

სიმღერას რომ ვისმენთ.

1965

* „ერეხელი ვარ და მერეხელი, ამისთანა საარაკო“ – (მეგრ.)

* * *

ზოგი წყენას არ ფარავს, და,
ისევ ისე პირს არიდებს,
ეგვიპტურის კი არა და,
ძველ „კოლხური ფსალმუნების“
ზღვისკარად მდგარ
პირამიდებს.

1998

* * *

ცას შეეშუიან სიმაღლეს მთები,
მშიერ მგლებივით დგანან
ნაბულზე,
მთვარე დაჰყურებთ, ვით იაუში.
ქარი ზღვისკარზე
დევს ჰყავს დაბმული,
ვაჰ,
ჩვენი ბრალი,
თუკი აუშვა.

1984

ურეკთან

ზღვა თოლიების ფრთებით ნაწერი,
მოულოდნელად ქარმა წაშალა.
ჰორიზონტს მიღმა,
ახლოს ურეკთან,
ერთი ღრუბელი ზღვას დაჰყურებდა,
თავზე ეხურა მწუხრის
თავშალი.

1979

* * *

სისპეტაკე ცაში ააქეთ

ლოცვად –

ატმებს და აღუჩებს.

ქრისტეს რწმენით განიბანე,

რომ ცოცხალი გადაურჩე

პოეზიის კანიბალებს.*

2001

* კანიბალი (ფრანგ.) – სისხლისმსმელი, ველური.

შიში

ჩია,

თეთრთმააბურტგნილი,
ფართო თვალით დადის შიში,
ბნელ შუკებში ეძებს
მნათებს.

მერე მწუსრი მთვარის ნიშში,
აურაცხელ სანთელს
ანთებს.

1969

ლაშარს და გუდანს

დასაბამიდან ფშავს და ხევსურეთს,
მთები ზეცისკენ იწევენ ვაშად,
(ზამთარ და ზაფხულ,
ასეა მუდამ.)
და ჯვარს სახავენ ლოცვად მდგარ
ლაშარს
და თოვლს სწირავენ ზვარაკად
გუდანს.

1974

* * *

დააბრმავა ელვამ სივრცე,
ღრუბლებმა კი სდიეს
ქარებს,
და მთებს იქით კვლავ ქნეს
„ჰოპლა!“

მზე და მთვარე გაიყარნენ,
ვარკვლავები –
დარჩნენ ობლად.

1961

მყინვარმა „კარი გაალო“

სიკვდილს,

სიცოცხლეს ამგვანებ
და ვითარც თორღვა ძაგანი,

მოსაკლავად სდევ

თეთრ ყორანს

და ასხივოსნებ მრუმე ცას,

მაგრამ ვაი, თუ მყინვარმა,

„კარი გაალო“ უეცრად,

ქვესკნელს დაგხვდება

ვეშაპი

და „ჯაჭვით“ გაგაუკვდავებს.

1977

* * *

სამშობლოს იქით,
ვარსკვლავები არ ანათებენ
და მზეებიც უძღურებია.
მინდორ-ველები მოჩანან უგზო.
ღრუბლები –
შავი კუნძულებია,
მოსუცი მთვარე –
რობინზონ კრუზო.

1960

* * *

დასაბამიდან სიკვდილ-სიცოცხლე,
ცაზე ვარსკვლავთა დროშებს
კიდებენ,
თუმც ადარ ესმით მათ ერთმანეთის,
დღისით,
დასავლით მზეს ვეზიდები
და ღამით მძინავს მკლავზე
პლანეტის.

1964

შენი სახელი

ვაჟავ!

ეგ შენი სახელი,
შორს გაფრინდება ჩიტით,
ხელსაც ვერავინ ვერ ახლებს.

შენ ობაღს საფლავს –

სიკვდილი,
ვერასდროს გადიბალახებს.

1989

აიეტის კოლხეთიდან

შენ მარტო ხარ!

კიდევ ერთი,

ფიქრთა შენთა მომხრე გინდა,

მარჯვნივ მზით და

მარცხნივ მთვარით.

აიეტის კოლხეთიდან –

დამრეკავო დედო ზარის!

2001

შავ და თეთრ არაგვს

კავკასიონის მთით გადმოსული
მომხდური,
თუმც ბევრჯ დარაგვეს,
გულში მტრის ჯავრი მაინც
უცოცავეთ:

შავს და თეთრ არაგვს.
და საარაგოს,
ბებერ შატილს და
მოსუც მუცოსაც.

1977

* * *

ღამე ვაზია ელვის ლერწება
და ვარსკვლავების ისხამს
ბუდეშურს.

იმალება და დღისით კი არ ჩანს,
მიმწუხრისას კი
ცის ლურჯ ბუდეში,
კვლავ ჯდება მთვარე,
ვითარცა ყანჩა.

1983

* * *

ბილიკს მიჰყვება ღამე ზღვისკარად
და უფრიალებს მთვარის
მერდინი,
რომელიც ნახევს მოჰგავს დიდების.
შენ,
ვითარც უამი მარად მედინი,
ცას და მიწას შუა გაეხიდები.

1978

* * *

წარსულის მთიდან გადმომქუხარი,
შენ ხარ ენგური
კლდეებს მიშლილი
და სულ ერთია ყოფნა,
არყოფნა.
შენთვის შორია ჯერაც სამხრობა.
მთვარის კი არა,
შენ ხარ მზის შვილი
და დრო ვერ შეძლებს –
შენს ძირს დამხობას.

2008

* * *

მზე სამარედ ზღვას იპოვის,
ამ სისარულს
თვითონ პოვნა,
რა თქმა უნდა, არ ელოდა.
მიმწუხრისას,
მკვდარ მზის ხსოვნას,
დაედება მთვარე ლოდად.

1989

* * *

სახელი უნდა იქცეს ქუხილად,
უნდა იქნის ელვა მახვილად,
დიდო მგოსანო,
დარბაისელო!
ვით ქრისტე, ზღვაზე უნდა
გახვიდე,
ფეხი წამით რომ არ დაისველო.

1989

* * *

ლეკენდიდან გადმოსული,
ქართული ცის ლაქვარდს
ელტვი.
„ყველგან შენი ქება ისმის“.
სხვა მგოსნებზე –
შენ ხარ მეტი,
გატყორცნაზე ერთი ისრის.

1970

* * *

მორჩა,

გათავდა წუთისოფელი...

არც რა მქონია,

არც რას მოველი.

(თბილისს, მტკვრის ოქროს შვენის
ქამარი.)

მიიპარება და დღე – ყოველი,

ძველ ჭრილობებზე

მაყრის ქვამარილს.

2001

* * *

ყოფნა თქვი...

თორემ არყოფნა,
ყველგანაა და იღუმალ
დადის,

დაჰფრენს და
დაცურავს.

სადაც სურს იქ შემეყაროს,
ყველგან დავხვდები
კაცურად.

2003

* * *

ტყე იხდის მწვანე სამოსს,
ოჩოკოკი მგონია თავი.
მიყვარს დელესთან დგომა,
და ვხედავ: შემოდგომა
ვით მიჰყავთ ფოთლების
ნაგებს.

1987

* * *

შენი ყოფნის ცისკარზე,
ღრუბლები თმებს იშლიდნენ,
გოჯად არა,
არშინად.
ღმერთი მოგვცემს სიმშვიდეს,
„ორთავ სოფელსა
შინა.“

1964

ხილვა: პელაზგები

პელაზგების¹ ხმა ისმის:

თესაღიის ველზე და

სამოთრაკის მაღლობზე.

ნურვინ ნუ გაიოცებს,

რომ ისინი სახლობდნენ –

ლემნოს² – ლესბოს³ –

ქიოსზე.⁴

1972

¹ პელაზგები – კოლხებისა და ლაზების წინაპრები

^{2,3,4} – ეგეოსის ზღვის კუნძულები.

* * *

გამთენიისას მოვლენ ღრუბლები,
ცას შეუხვევენ ვარსკვლავთ
ჭრილობებს,
დამის სხეულზე რომ ყვავილობენ.
ზღვა ნაპირს ებრძვის
კვლავ სიჯიუტით,
და მიტომ საქმე ცუდად მიუდის,
ქარებს კი სუნი უდით
იუდის.

1997

* * *

არსაიდან მოსულები,
სიხუმის დარბაზებს აღებენ
ქარები და ღამეს კლავენ.
მერე მოდიან –
მკერდაბურცული
ტალღები
და ნაპირს უსინჯავენ მკლავებს.

1986

ხილვა: ტყაშმაფა

მზეს და სიცოცხლეს

მოწყურებულმა,

მაშინ ვიგრძენი უცებ

ძალა შინ.

როცა მშობლიურ წყურვილს

დავაცხრი.

ვნახე: ტყაშმაფა პარას ჭალაში,

თმას ივარცხნიდა

მოვარის სავარცხლით.

1986

დრიოპებს და თრაკიელთ

ევროპას და აზიას –

მათი ხმალი ელაგდა...

ბოლოს ძლივს გაარკვიეს:

რომ ეკავათ ელადა,

ძველ „ბარბაროს“ პელაზგებს,

დრიოპებს¹ და თრაკიელთ.²

1966

¹, ² – კოლხთა (ქართველთა) წინაპარი ტომი.

* * *

რაც ცა და მიწა ერთურთს
დაშორდნენ,
მზე – მეუფეა,
და მთვარე კი მეფის ნაცვალი.
დღეს მაღალ შუბლზე აშრება
ოფლი,
სანამდის ღამეს თავს
ანაცვალებს.

1986

სული ხეთების

მთვარე ჰკიდიათ ორლესულივით
და ღამეები ასწლეულებს
მიაბოლებენ...

ეფიქრობ, ხეთასთან:*

სული ხეთების,
გადაქანცული მტერთან ბრძოლებით,
გამაგებინა,
ნეტავი სად დაეხეტება.

2001

* ხეთა (ხობის რ-ნი) ანტიკური ხანის ისტორიული სოფელი.

* * *

ვითარც ადრე,
დიდისნის წინათ,
აქ,
არყოფნის ქროდნენ ქარები.
იყო სიკვდილი,
ცრემლების წვიმა,
და მერე...
უცებ გამოიდარა.

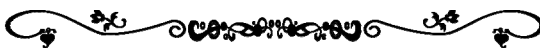
2004

* * *

ჩამავალ მზის მოლოდინში,
ზღვაზე ღელვა
კვლავ გახშირდა,
ცის ქურაში ნაკვერცხლები
ჩაინაცრა,
ჩანახშირდა.
ამოწვავდა ღამემ ელვა,
მთვარის მოხრილ ქარქაშიდან.

1977

* * *

მათი ხსოვნა შორეულ წარსულში,
კვლავ შრიალებს,
როგორც ლელი.

ყველა უფლის მსგავსი არი:
კორიბანტი,¹

კოალელი,²

ფეაკი³ და ფასიანნი.⁴

1987

¹, ², ³, ⁴ – კოლხთა წინაპარი ქართველური ტომები.

* * *

იელვებს და...

ვარსკვლავებით,

ჩაჭედული ზეცის კარი,

გაიღება უცებ.

სძინავს ღამეს, მაგრამ მოვარე,

კვლავ გულივით უცემს.

1964

ციხე-გოჯის ღვას კედლები

შორეული წარსულიდან
კვლავ მოისმის ხმა –
ვედრების...
არ ჩანს მთები, არც ბორცვები.
ვითარც მერვე საოცრება –
ციხე-გოჯის ღვას
კედლები.

1969

* * *

მზეს უყვარხარ და გულში,
ცეცხლს მიტომ ვედარ
აქრობს,
სურს, რომ ლახვარი იცეს.
და მთელი ღამე ფიქრობს
შენზე,
მთვარე და სივრცე.

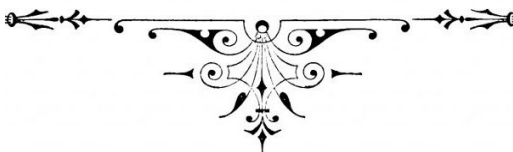
1973

* * *

წინაპართა ხმა ესმით –
შავ ზღვასა და
მზიან მთებს,
სიყვარულით ნათესი.
შენ,
გზას ხსოვნა გინათებს –
დიდი გუბაზ მეფის და,
ორი დიდი წათესი.

1968

შენი ხმა

„ყველა ხევსური ვიცი დანტეა:“

გ. ლეონიძე

დანტე ალიგიერი,

თუა ყველა ხევსური,

მაშ,

წინ ვინღა აღუდგეს,

ელვის ფრთიან შენს სურვილს.

როცა ცის თაღს მადლა წევს

ეგ,

შენი ხმა –

ხევსური.

1970

* * *

გამთენიის ნაპირთან,
ზღვა სულთმობრძავი
იხილეს,
ამ დასავსებებმა თვალებმა.
თქვენც მიდით,
ნახეთ საწყალი,
ვიცი, რომ შეგებრალებათ...

1983

მეხი

განრისხდება და მეხი,
ღრუბლებს –
ფთილებად დაშლის.
და დაჭიხინებს სივრცეს.
და დააჭენებს ცაში
ელვის უბელო კვიცებს.

1984

უცნობი პლანეტა

ასი კი არა,

ათასწლეული,

გვაშორებს ისევ ჩვენ ერთმანეთთან.

არც ქრისტე გწყალობს,

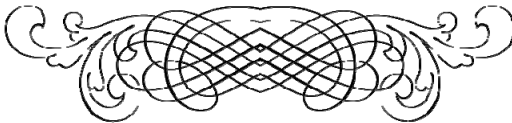
არც საბაოთი.

ჯერაც უცნობი შენ ხარ პლანეტა,

ჩემო,

შენთან მზე ადრე ამოდის.

1972

* * *

ბუხრის ყელიდან ამომავალი
კვამლი ზეცისკენ ეწევა
ლოცვებს,
ანგელოზები ეღვის ღამაზ
საზებს ავლებენ.
ზე – სამყარო კი დგას მთვარის
ბორცვზე
და გადმოგვცქერის უფლის
თვალებით.

1983

* * *

დედამიწაზე სუფევს ქაოსი...
ბნელით დახურულ
ცის უდაბნოში –
მთიები აწვიმს ღმერთების ბინას.
ღამეს შიშით და თოვლით
გათოშილს,
ათასში ერთხელ აღმოსდება
მთვარე, ვით გმინვა.

1993

* * *

ცა –

წარსულ დღეთა ბრძოლის ველია
და ვარსკვლავები –

წინაპართა ჩვენთა ძვლებია.

სასაფლაოა მთვარის მადლობი.

თეთრი ღრუბლები –

კუნძულებია,

სად მამა-პაპათა სულები

სახლობენ.

1973

* * *

ძაღლი პატრონს ვეღარა ცნობს,
დრო და უამი შეშლია,
და თუ ამან არ შეგბოჭა;
სიკვდილის ნუ გეშინია,
შენ,
სიკვდილი ფეხს
ვერ მოგჭამს.

1993

* * *

სხეულში გვიდგას წვა და წვალება...
ცეცხლი კი არა,
იგი სულია, –
ჩვენი, რომ ადის ცაში ალებად.
და სადაც ქვეყნის –
დასასრულია,
სიკვდილს,
სიცოცხლე იქ ემალება.

2000

* * *

მრისხანო ზევსის ნათლულო,
დიდო პოეტო – „გენაცვა!“
გაისმის შენი სახელი:

ვაჟა!

ვაჟა და ვაჟა!

რაც ოლიმპოზე შენმა ცამ,

ინათა და

ირიურაჟა.

1993

* * *

წვიმა –
ცრემლია და ანგელოზების
და ღვთის ბრაზია
ჭექა-ქუხილი.

მზის ჩასვლაც
ამოსვლაც არს ჩვენთვის
ფანტომი.
და ჩვენს სიცოცხლეს ხილულს
თუ უხილავს,
სიკვდილზე ზრუნვას და
ფიქრებს ვანდომებთ.

2001

* * *

ვაჟაკებს გიზრდი ჩემო მამულო,
მაგრამ ამ სოფლად
ბრალი დამრჩენთა,
რომელთაც ღვთისგან უსიყვარულოდ
და უშვილძიროდ ყოფნა
დაჩემდათ!

1997

* * *

წარსულიდან მონაქროლი,
ეფინება ზამთრის ბაღებს,
მოვერცხვლილში სითბო სუნთქვა თარის.

ზეცა –

დღისით მზის კარს ადებს
და ღამით – კი
თეთრი მთვარის.

1977

* * *

ო, საქართველო,
ასწლეულებად
ჩამოშლილი თმები –
ქარ-წვიმის,
გშენის ისე, ვით
ცას ცისარტყელას
ოქროს ყაწიმი.

1973

ღორიელები და მაკრონები

დიდი თუკიდიდეს¹ ცნობით:
მაოხარი ელინები,
შხამავდნენ, ვით მორიელი,
ზღვა სიმდიდრის პატრონებს:
„თმახუტუჭა“ ღორიელებს,²
და „გრძელთავა“ –
მაკრონებს.³

1974

¹ თუკიდიდე – ბერძენი მწერალი (Vს. ჩვ.წ.აღ.)

² ღორიელები – კუნძულ კრეტის აბორიგენი, ქართველური ტომები.

³ მაკრონები – კუნძულ ევბეაზე პირველ მოსახლე ქართველური ტომები.

* * *

სოფლის სასაფლაოსთან –
წვიმას ვეღარ ანელებს,
ქოსია თუ
ტრაქტორი.

იქ, ვიღაც, ვით გრანელი,
მივიწყებულ სამარეს
ცხარე ცრემლით დასტირის.

1972

* * *

ლექსია შენი სიმდიდრე,
პარიზიკა და
ვარშავაც,
მგოსნები მიტომ გუბაძვენ.
ოქრო და ვერცხლი?!
რას ბრძანებ,
საიდან,
ვინ მოგაშავა!

2006

* * *

„პირველიდან იყო სიტყვა...“

და...

მას მერე ეს ლექსები –
ვარსკვლავებად ცაღ ხარობენ,
და შენ „სიტყვას“
ესესხები,
იოანე მახარობელს.

2007

სახლიკაცები

„მზე – დედაა ჩემი...“

მთვარე – მამაჩემი.“

ღრუბლები ცაში რომ დაეხეტებიან,
ალბათ ზღვიდან მოსული

ობლებია.

და თარხონს აღარ აცდებიან.

თუ მზე და მთვარე –

ჩვენი მშობლებია,

ვარსკვლავები ხომ სახლიკაცებია.

1973

* * *

მოვლენ ანგელოზები...
და ვითარცა ნარცისი,
სურვილს წყალში მიმაღავ
და...
იხილაც კაცის ძეს,
ცის ღრუბლებზე მიმაგავს.

1997

კორიბანტები

ზეცა ათასწლეულთა,
ელვით გადამიბელეს,
მზეს სინათლეს მატებენ:
დედა რეა-კიბელეს,
ბრძენი –
კორიბანტები.

1989

1 რეა-კიბელე – დედაებთან შორის პირველი დედადგომა.

2 კორიბანტები – მფარველი ანგელოზები, რეა-კიბელეს ქურუმები.

* * *

რომ დამინახავს ზღვა, და
ქარიშხალს გამოექცევა,
ჩემსკენ მორბის
ხელეგაშლილი,
ასე მგონია...
ეჰ,
სიბერე არის ბავშვივით.

1987

ნუბეში და სულიწმინდა

ანგელოზთა ფრთით დახურულ
და ღვთითმოსილ შენს
საუფლოს,
გარს სატანა უელის ბინდად...
მაინც შენში მზედ
გადმოდის –
ნუბეში და სულიწმინდა.

1962

რუსთაველის მსბავსად

გინდა მთვარის მოხრილ ყანწით,
ეს სამყარო შესვა –
რუსთაველის მსგავსად.

და ვით ოქროპირი,
კეთილ სიტყვას თესავ,
მერე იშკი:

„ოცდაათად,
სამოცად და
ასად.“

1989

* * *

ცას მოერღვევა ნაპირი,
მოვლენ დიდხმიანი
საყვირით

ბორბოტნი...

სამყაროს ცრემლები დანამავს.
მაგრამ იმ დღეზე არავინ იცის,
არც ანგელოზებმა,
არც ქემ...
არამედ მხოლოდ მამამ.

1974

ისევ კველი კოლხეთი

ბრძოლით დაღლილი ასწლეულები,
მის სიდიადეს წარწერებად
კლდეებს კიდებდნენ,
ვითარც ყოფილის და არც
ყოფილის.

ძველი კოლხეთი –
გადაშლილი კიდით-კიდემდე,
ოქროს საწმისით ცად ასული
და...
დამსობილი.

1987

ფიჭვები

დღისით მზე და ღამით მთვარე,
ცას უდგას როგორც
ხაშარი.

ღვთის რწმენა-მადლი
მონათობს.

გაზაფხულზე კი ფიჭვები
დგანან და მირონს
ხარშავენ,
რომ ურჯულონი მონათლონ.

1988

საქართველო და აფხაზეთი

ათასწლეულთა სიყვარულმა
ვეღარ იმარჯნა
და ჩვენი ქვეყნის ძლიერება
ძირს დაანარცხა!!!
ზღვა კი კითხულობს:
ძმათა ომში ვინ გაიმარჯვა?!
ქარი პასუხობს:
– საქართველო და აფხაზეთი
ერთად დამარცხდა!!!

1992

**პონტოს პირას ღვას
კოლხეთი**

მითებით და ლეგენდებით,
ძველი ათასწლეულები –
გაფრენილან ცად ოცნებად.
პონტოს პირას –
ღვას კოლხეთი,
ვითარც მეცხრე საოცრება.

1969

შავი ზღვა

რა ქნას,

მედვას ღალატი,

ზღვამ ვედარ გამოიგლოვა,

შავები ისევ აცვია.

ნეტავი, მე რას მემდურის,

მნახა,

და ზურგი მაქცია.

1977

საფლავის ქვა

ვით დანტე ალიგიერი,
ჯოჯოხეთში ვარ ნამყოფი,
მოვლე სიკვდილის მღვიმე.
არარა არის ამ სოფლად,
საფლავის ქვაზე მძიმე.

1994

ჰგვანან დრიადებს

სიმყუდროვიდან გამოჩეკილი,
ლოყა წითელი ატმის
კვირტები,
ტოტებზე სხედან სიმწვანის და
ჰგვანან დრიადებს.*
მოდის აპრილი და
აკვირდება –
გაზაფხულის ტყის ამ სიდიადეს.

1978

* დრიადები (ბერძნ.) ხეთა მოდგმის დამცველი ფერიები.

რუსთაველი – 60

როდესაც გარდაიხვეწა,
ნახსვლეტი ტრფობის ნართა,
ტანთ ეცვა ოქროს სამოსი.
თუმც 800 წელი გავიდა,
ის მაინც დარჩა
სამოციხის.

1966

* * *

კოლხთა სიამაყეს კი,
ქვეყნად,
თუ არ ღალატი,
სხვა ვერავინ მოხრიდა.
მაგრამ მე ის ამომყავს,
შოთრეული წარსულის
ტანჯვიდან და
ოხვრიდან.

1964

სამბრელიაში

წარსულიდან ამოსული,
კოლხურ ფაცხის მინდა
კვამლი,
უფალი თუ გაიმეტებს.
აქეთ –
პონტო მეგულება,
იქით – აია და ხვამლი
და სასახლე აიეტის.

1973

* * *

ძაღლის ყეფით თუ მოვარდნილი
ქართ,

დამფრთხალი,

სველ სახურავზე კატასავით

მიძვრება კვამლი.

მთვარეს აცვია თხელი ღრუბლის

მოშავო ხამლი.

კისერს იგრძელებს და უხმობს

დილას –

სმაჩახლეჩილი ყივილი მამლის.

1973

ღბას კოლხეთი

პონტოს თავს რომ დასტრიალებს:

ოდი,¹

ანდა არდი არი. ²

ზღვისკარად კი ღბას კოლხეთი:

ისე, როგორც აიეტი,

შუბლშეკრული,

დარდიანი,

თეთრი ჩოხა-ახალუხით,

შავ – ყაბალას – ნაბდიანი.

1963

¹ ოდი – კოლხთა (ქართველთა) წარმართული ღვთაება

² 'არდი – ოდესღაც მზეს უნდა რქმეოდა“ ივ. ჯავახიშვილი

ამირანის საულაჰი

(ვარიანტი)

ქვეყნად სიცოცხლის გადასარჩენად,

ბოროტ ღმერთებთან

დიდხანს იომა;

სანამ ცამ ბნელში აღარ დანისლა.

თოვლის გვირგვინით

დაზვინული კაკასიონი –

საფლავი არის ამირანისა.

1968

კორიბანტები

სადღაც,

შორეულ კრეტაზე,

ტაძრებს და სანთელბს

ანთებენ,

არვის უხდიან ხარაჯას.

და...

ღვანან დედა-ღვთაების

რეა-კიბელას დარაჯად,

ქურუმი კორიბანტები.*

1999

* „კორიბანტები – კოლხთავანი არიან.“ სტრაბონი.

* * *

მოვერცხილს და მოოქროვილს –
დღის და ღამის ფრთებს
კვლავ გავშლი,
რადგან მაღლა ასვლა მინდა:
მსურს ვეწვიო ვარსკვლავს
ცაში,
ჩამოსული ვარსკვლავიდან.

1981

ნაბოლარა

სიცოცხლეზე არ მითქვამს და,
არც სიკვდილზე ვამბობ არას!
რვა ძმის და დის
შემხედვარე,
მათში ვხედავ მხეს და მთვარეს
მე,
მეცხრე და...
ნაბოლარა.

1981

* * *

ფაზისთან და ხობოსთან –
მზის და მთვარის აკვანი,
უფლისგან დარწეული,
ისევ ისე მავალებს:
ვიყო თავაწეული...
და ბრწყინავდეს კოლხეთი,
მუდამ „ოქრომრავალი.“

1977

პეტილეგი

ა, იქ, სადაც მთებია,
ისმის ღამით გოდება:
ერთი მწეგმსი მოხუცი,
სიკვდილს დაეიწეებია
და...
მას,
კვლავ ელოდება.

1981

* * *

მძინვარ უამთა ქარიშხალი,
თითის წვერზე აწეულებს
და წარსულში ნამძინარეთ:
ბრძოლით დაღლილ ასწლეულებს,
კოლხეთს –
ჩამომდინარებს.

1978

* * *

არ ვხედავ მაგრამ,
ვერძნობ საიდანღაც,
ჩემი კოლხეთის შოორეული
მიმზერს წარსული.
უსინათლო და თვალდაშრეტილი,
ვით წინაპარი –
„გაღმა“ გასული

ხილვა: კოლხები და ბიძირები

მთიები –

ჩვენი ფესვია,

ცისკენ იწევს მთის ძირები.

ჯერ არ ისმის ჭექა ზევსის.

შოთრ წარსულში ვიძირები.

და...

ფაზისთან ხმები მესმის –

კოლების¹ და

ბიძირების.²

1986

¹ „კოლები ცხოვრობდნენ კავკასიაში.“ ჰეკატე მილეტელი.

² ბიძირები – პრეისტორიული კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

ვითარც კრუხი ოგვაჯედან,
მთვარე გადმოცქერის მიწას –
გარდაცვლილთა საწყალ
ცხედარს.
ამფითეატრია –
ზეცა,
სადაც ვარსკვლავები სხედან.

1961

მეხუთე ათასწლეული

არ შორდება უდაბნოს

მზე,

ძირს იწევა ჯიქურად!

აქ კოლხთა სული ტრიალებს.

და... იქ

ეგვიპტე იხურავს,

პირამიდების ტიარებს.*

1989

* ტიარა – (სპარს.) წვეტიანი ქუდი.

* * *

მიუყვება პონტოს ტალღებს –
ხმები ტაბლაკის და
დაფის,
საზეიმოდ მოკაზმული.
შოთრეული წარსულიდან
ფიქრთა ძაფით,
ჩემი კოლხი წინაპრის
მომყავს სული.

* * *

გალაქტიკებით გაფოთლილ ტანზე,
ცას ვარსკვლავების
დააჩნდა წყლული.

ღღე,

ღამედ იქცა,
მხარი იცვალა.

ზღვას კი ქარიშხალის აღმოხდა
სული
და... მიიცვალა.

1996

პეპელა სასაფლაოზე

წვიმის კი არა,

ამდენი ცრემლით მიწაც

კი დაღბა.

სასაფლაოზე ის პეპელა

რომ დაფარფატებს,

გუშინ მიწას რომ

მიაბარეს,

იმ ციცქნა გოგოს –

სულია აღბათ.

1967

რუსთაველი – 800

ჩვენი ქვეყნის ოთხივ მხარეს –
გაშლილია რუსთა ველი
და მზის ნათელს
აფენს დილა.

მოსკოვში დგას რუსთაველი
მისი ტოლი,
მისი კბილა.

1963

* * *

უკანასკნელი დღე,
ვით ბომბეის,
ცაში ღრუბლების ყრია
ლოდები.

ზამთარს უჭირავს ტოტი სიცივის
და გაზაფხულის მზეს ელოდება,
მზე კი სიშორეს ჩუმად
იციინს.

2001

* * *

ცის და ღმერთის შეშინებას,
მესთა-ტეხა თავს არიდებს,
თუმცა ზოგჯერ აიშვებს,
მაინც ახებს ქარი თითებს –
ვარსკვლავების –
კლავიშებს.

1979

* * *

ისევ უჭირავს მტკვარი თბილისს
ორღესულივით
და თავზე ხურავს საქართველოს ცა –
მუზარადად,
და მტერს კვლავ ზარავს,
როგორც ზარავდა.

1979

* * *

ვითარცა ქრისტეს,
მაგდანილელი,
ზღვა,
ხმელეთს შიშველ ფეხს
უკოცნიდა.

ახლა კი ებრძვის,
დრო ცღუნების ალბათ
მოსვლია.

მოულოდნელად რომ აფრინდა
ზვირთთა ბორცვიდან,
ზღვაში დამხვრჩალის სულია
თუ ალბატროსია?!

1979

* * *

დუმს პარას ჭალა...
და ქალწული ლერწმის
გვირგვინი,
აღბათ აპრილის მოსართავია.
ხმა აღარ ისმის არც ებგურის
და არც მეველის.
ცად რომ მიგორავს მთვარე არა,
იგი თავია,
ძირში მოჭრილი,
იოანე ნათლისმცემელის.

1970

* * *

ქარები და ქარიშხლები –
ზღვის სიჩუმეს ატალღებენ
და ზვირთების იარუსებს –
ნავები და კატარღები,
ქრისტესავით მიაღურსმნეს.

1998

✠

* * *

თვალეზ გადმოკარკლულეზი,
ღამეს ისეე ამყაყებენ:
საქმეს ძალით იჭირვებენ:
ყი-ყინებენ ბაყაყები,
ჭრი –
ჭრიჭინით ჭრიჭინები.

1965

* * *

უხსოვარ დროში კოლხეთი,
ვითარც მზე ამომავალი,
ფაზისის პირას ჰყვავოდა...
დღეს კი ქცეულა ეწერად!!!
მთელი სამყარო
პირველად,
ოქროს საწმისში ეწერა.

1964

* * *

უფლის შექმნილ ენას –
ქართულს,
ადევს შურის ცხრაკლიტული!!!
გარს ურიცხვი მნათი უფლის.
რის ბერძნული,
ლათინური!
გოთური და სანსკრიტული!*

1968

* სანსკრიტული (ინგ.) – ძველი ინდური სამწერლობო ენა.

* * *

წუხს ურარტუ...

ბორგავს ხეთი...

კოლხეთი არ იცვლის იერს,
ავდარი თუ დარი არი;
და ეს უკვირს არიანეს,
დიოდორე სიცილიელს¹.

1976

¹ არიანე – ბერძენი ფილოსოფოსი და ისტორიკოსი (95-175 წ.წ) დიოდორე სიცილიელი – ბერძენი ისტორიკოსი (90 ან 80 – 29 ან 21 ძვ.წ.ად.)

* * *

სამოთხეში ჰპოვებს ბინას,
ვინც სიყვარულს მიეკედლა.
და ბრძენთაგან –
ასჯერ ითქვა,
რომ კეთილი ერთი სიტყვა.
„ხესა შეიქმნს ხმელსა
ნედლად.“

1963

ქარღუ

ქვეყანას –

კოლხი ხელმწიფის მართულს,

და ათასწლეულებით

დაბურულს,

სმა ესმის ნაპირებზე

ევფრატის,

ტიგროსის და ხაბურის:

– ქარღუუ!

ქარღუნია!

ქარღუ!

1961

* ქარღუ – კოლხეთის (საქართველოს) შუფი, ევფრატის
დელოფლის – ნეფერტიტის (თათუს) სიძე (XV-XIV ს. წ.წ.ად.)

* * *

ცა –

წარსულს მოჰგავს
ქანაანი ისევ ქანაანობს
და ჩუმად ბრუნავს დროის
გელაზი.

მზე პირს იბანს და
თანაც ქანაობს –
ცისარტყელას საქანელაზე.

1969

* * *

მთელი წელი არ მენახა
ზღვა,
და მასზე დარღმა მომკლა,
მისთვის მზე და დაფნა მსურდა.
და როდესაც თვალი მომკრა,
წამს ნაპირთან დაფაცურდა.

1987

**სიცოცხლეს ხუთითითივით
ვიცნობ**

მარადისობას დავეძებ,
 ნიადაგ მემალემა და...
 ფიცხობს.

თურმე ცხოვრებაა –
 კორიდა.

სიცოცხლეს ხუთითითივით
ვიცნობ,

სიკვდილს კი,
 ისე რა,
 შორიდან.

2008

სანტიებს და ვიქეროებს

ასი საუკუნის მერეც,
ჩემი ხსოვნა მანდ იელვებს,
სად პირველად მოძმეთ ოხერს,
და გიყვივით პონტოს პირას:
ზიტრიდებს¹ და
მანრიელებს,²
სანტიებს³ და ვიქეროებს.⁴

1973

¹ ,2,3,4. – უძველესი კოლხური (ქართველური) ტომები.

* * *

სხვა ზღვისა და
სხვა გორის ვარ,
და სიცოცხლით თავს
ვიწონებ,
გამომისხამს მერცხლად ფრთები.
და...
თვალს, თვალში გაგისწორებ,
როცა გამომეცხადები.

2006

ვითარც პართოსი და არამისი

სტრიქონებს ხმალივით აელვებდი,
ვითარც პართოსი და
არამისი.

და, პოეზია –

შენი ღმერთი იყო ყოველთვის
შენ,

საქართველოს იყავ

პოეტი,

კარის პოეტი არყოფილხარ
არავისი.

2008

* * *

„ორთაჭალის ბაღში მნახე, ვინა ვარ!“
გრ. ორბელიანი

იყო დრო, როცა მტკვარი თამამად,
თბილისის ფართო კარს შეაღებდა.
ახლა მცხეთიდან ჩუმად მოდის
მსრებშეხოჭილი
და მღვრიე ზვირთთა მოყვება ტაში.
მაგრამ ის მერე
ორთაჭალის
ლამაზ ბაღებთან –
მსრებს გრიგალივით ამაყად
გაშლის.

1977

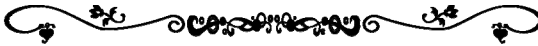
* * *

წარსულიდან კვლავ მოისმის:
– ქართველებო! –
 ძველებურად,
ხელი ისევ სმალსა იკარ!
ნაცნობი ხმა მოვამსგავსე:
 რუსთაველს...
 ზინს¹ და ბელა ვიკარს.²

1972

¹ ზინი – უნგრული მხარვარი (ვეფხისტყაოსნის დამსურათებელ-დამალუსტრიუმბელი.)

² ბელა ვიკარი – „ვეფხისტყაოსნის“ უნგრულად მთარგმნელი.

* * *

ვინც შენი ბაღის ნაყოფი –
სიცოცხლედ ჩამოხუნძლული,
ვითარცა ხილი იხილა.

სულ სხვაა...

ხილვებს შენსნაირს,
ქვეყნად ვერავინ იხილავს.

1984

* * *

ჩამავალი მზის ჭრიალებს ანძა

და სიმეუდროვის იღება

კარი:

შემოდის მწუხრი,

ვითარცა ბორო.*

ზის ცის ტაძარში მოხუცი მთვარე

და გულით უსმენს

ვარსკვლავთა ქოროს.

1993

* ბორო (მეგრ.) ბრიყვი, უვინი.

* * *

ზღაპრიდან კი ხმობს ცისკარა –
მკერდში გულად
კაჟ-ნადები.

ზაფხული კი მზის თვალება,
სოფლის წყაროს მისწოლია
და აშრობს ვით
კაჟანდევით.

1984

* * *

ერთმა მხოლოდ უფალმა
და სხვამ ქვეყნად არავინ
იცის,
ვის რას არგუნებს.
ოქროს ათასწლეულებს,
ვით გაფრენილ წეროებს
მე,
კოლხეთში ვაბრუნებ.

1989

* * *

მუთაქად კვლავ უდევს დამბა,
ღამეა და სძინავს
ხორგას.

ვიღაცა ხმობს: კოლხური ცა
– გვალო ართო ოქრო-რე.¹

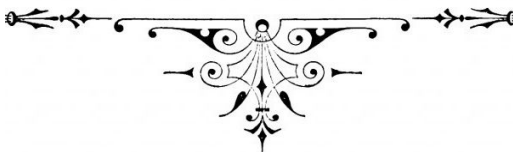
აი,

ამიტომაც მიჰგავს,
აიეტის დოხორეს.²

1978

¹ ერთიანად ოქრო არის (მეგრ.)

² დოხორე (მეგრ.) – სასახლე.

* * *

წარსულში ვიხეტიალე,
ვსდით ცის ლანდებს უხილავს
და მივადექი მზის ნაპირს.

სადღაც იქუხა!

ქუხილი,
ხმად ვცანი კოლხი წინაპრის.

1978

* * *

უამთა ეწერიდან მესმის –
ყეფა ათასწლეულების,
ცის ჭალაში ვარსკვლავები
შრიალებენ ღერწმებად.
გული ძველი კოლხეთისკენ –
მონადირეს,
ვით მწევარი,
თოკის წყვეტით მეწევა.

2001

ბალაკტიონი ქუთაისში – 1899

ქუთაისური ოდა-სახლები –
ოქროს კრამიტის
ფართო ზოლებით,
„რა კარგი იყო ქუჩა ბალახვის.“
ბაღია-ბაღები და
გაზონები –
თმა დავარცხნილი მწვანე ბალახით.

1982

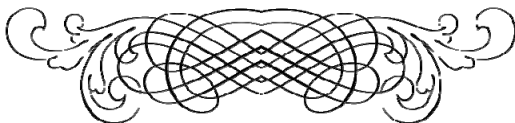

* * *

ურიდან* მოსულმა
ურიებმა,
იციან, ვით ვაინახებმა,
სიყვარულით მჭკვრეტელმა ამ ცის და
ამ ჭალის:
იბერიის მიწაზე რომ ინახება –
ფეხსადგამი,
ქრისტეს კვართიც და
სამჭვალიც.

1972

* ური – შუმერის დელაქალაქი – ძვ.წ.დ. III ათასწლეული.

* * *

არწივივით დასტრიალებ –
საქართველოს მთებს და
ველებს...

და...

ქარიშხალს მინდობილი,
ზვირთთა რაშებს
დააგელვებ,
ზღვის მეფე ხარ ფრიდონივით.

1971

* * *

ქართული ცის ზენიტზე მდგარს,
პირთეთრსა და მოღიმარეს.
სული მთვარეს ჰგავდეს
მინდა,
თუმც ბოლო დროს დღე-ნიადაგ,
ვიღაც მიხმობს
ჰადესიდან.*

2000

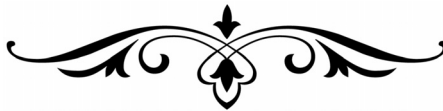
* ჰადესი (ბერძ.) – ჯოჯოხეთი

კლარჯები და შავშები

მომხდურს გულშიც არ გაეგლო,
რომ ქართლს თავზე
დავესხმები,
მათ იცოდნენ ცოცხალ თავით,
არ იყვნენ მტრის გამშეები:
ჯავახები და
მესხები,
კლარჯები და შავშები.

1966

ინგირი, ხობოსი და ფაზისი

მიღმა საუკუნეების –

ინგირი,¹

ხობოსი,²

ფაზისი,³

ვითარც მაშინ, ჩანს იგივე.

პონტოს ხედავ კვლავ

გაღეშილს.

და წარსულის შამბნარებში,

კვლავ ვეფხვივით დაშლივინებ.

1963

¹ ინგირი – ენგურის უძველესი სახელი.

² ხობოსი – ხობისწყალი (ძველი სახელწოდება)

³ ფაზისი – რიონის ძველი სახელწოდება.

ხსოვნის ჩიტი

გარდასულთა ვრცელ მინდვრებზე
დაყრილ-დაფანტულ თარიღებს,
(რაზეც უამი ხმას არ იღებს).

ისტორიის ხსოვნის ჩიტი,
სულ მარცვალ-მარცვალ
აიღებს.

1999

* * *

დრო ქალივით უნდოა
და ცბიერი,
ვით სიკვდილმა აღარ იცის
დანდობა.
დე, დღეებმა იქუხოს და იელვოს,
რას დაგვაკლებს უამთა
ცვალებადობა,
რადგან გული ისევ დატარიელობს.

2006

* * *

სულთმობრძავი და ფერმილეული –
ზღვაში თავს იხრჩობს
მზის ათინათი.

შენ,
ძეს – ქარიშხლის
უკან მოგვივის.

შორს მიმქროლავი წლები
სინათლის
და ვარსკვლავებით
დაკორტნილი.

1977

* * *

მზემ ჩაიმუხლა მყინვართან,

ცა შეერთა!

უცებ შებინდლა.

მიწყნარდა ზვირთთა ხმები.

არაგემა ფშავის მთებიდან,

ძლივს გამოსტია მხრები.

1978

* * *

აღსაელიდან –
დასაელით
ცისარტყელად გაბმული,
გარწევს დღეთა ჰამაკი,
მზის შვილობას არ იშლი.
უამი ვერრას დაგაკლებს
ძეს ზღვისა და
ქარიშხლის.

1974

გარსკვლავთცენა

ვარსკვლავებით დახუნძლულ
ცის ხეს ცვივა ნაყოფი,
ვით ატმის ხეს ყვავილი.
ყოფნა გულში კვლავ ივლებს
მწარე სევდას –
არყოფნის.

1986

* * *

იდუმალმა ხილვებმა,
თვალს ძალად რომ იბრმავებს
და სმენას რომ იყრუებს
სიხარული შვეს მგოსნის,
რომელიც ჭვრეტს
ზღვის ყურეს,
თოლიებით შესოსნილს.

1957

* * *

ჩემი თვალები –
 ღვთის სახლია,
ხელის გული –
 სამყაროს სიმებია,
და მილიარდების სიყვარულს
 განედების სიმებით ვუკრავ.

1961

* * *

ქარავანი ქედების –
მაღლა მიიზღაზნება
და მიდიან იმ გზებით,
წიანაპრებს რომ უვლიათ.
ხევი პირდაღებული უმზერს მათა
„მუსკულებს“.
თოვლის მკვდარი სითეთრით
ირგვლივ დაფარულია,
დამის ბილიკები და
ყოფნის შავი უფსკრული.

1986

მზერა

მოემწყვდია სამყარო

თვალში –

მზერა ეცადა.

მაგრამ მაინც აოცებს:

უსამანო ზეცა და,

ვარსკვლავების ქაოსი.

1979

* * *

მწუხრის ყურსაღარებმა,
მოაგროვეს მთიები
და ცის ქვაბში მოხარშეს.
წუხილი არ იღევა.
ზღვა ღამისფერ ჩოხაში –
ზვირთებს იწყობს
ქილებად.

1963

* * *

„ვინც წარსულში გარდაიცვალა მარადიულია“.

ლაო-ძი

დღე-ღამის ბილიკებით მიმავალი,
მითებს და ლეგენდებს

თავს აფარებს,

თუმცა უთვლავჯერ მოკლეს.

და მე მომავალში ვასაფლავებ,

წარსულში გარდაცვლილ კოლხეთს.

1964

* * *

მესთა-ტესამ გადახერხა

ცის ხე, –

ელვის ბირღაბირით

და ქარებმაც იწყეს მოსვლა.

მოყაყანე ზღვის ნაპირი –

ქაფით უცებ შეისოსნა.

1957

* * *

ღამის ფსკერიდან და სიშორიდან,
თავგანწირული მეტეორების
ვარვარა სხივი გაკრთება

კენესად.

ელვით გადახნულ ცის ლურჯ
მინდორზე –

დაღლილი მამა,

მთელი ღამე

ვარსკლავებს თესავს.

1962

* * *

ცხრა მთით გადრმოხეწილი
ლეგენდის თუ მითოსის
ცამდე აწვდილ კოშკების
სარკმელებში ვიჭვრიტები
და მე ვხედავ მზით მოსილ
„ტევანს ჭეშმარიტების“.*

1966

* სინური მრავალთვალი.

* * *

წამით აღარ ისვენებს
ფიქრი და
 ატლანტიკის
ფსკერზე ლამის ჩავიდეს,
რადგანაც იქ დაემებს
 იბერების ნაშიერთ –
 პარპლებს და
 დრავიდებს.

1976

* * *

არყოფნის ზვირთების ხმაურში,
შენს ყოფნას არ უჩანს
ნაპირი,
თუმცა ღღეებს სურთ შენი წაქცევა,
რადგანაც აპირებ –
ცაღ ქცევას.

2006

ფსალმუნნი – 9999

ხელთგიპყრია მზის ფიალა,
ნათლით სავსე და
გრაალის თასისავე
და ვით დავით –
საგანძურის თხოვ
შენახვას, –
„ათასის და ასისთავებს“.

1989

ვეზას-წყარო

„სამოთხეში ხევსურის წარმოდგენით
„ვეზას-წყალი“ მიედინება.“

ქვის ჯვრის შემოხედვა გზარავს,
გეშინია შენ ლოდების,
ჩემო სულო! –

შე საწყალო!

როს მოკვდები გელოდება,
სამოთხეში – „ვეზას-წყარო.“

2001

* * *

მიწაც და ზეცაც,
ირგულივ ყოველი,
აღმართულია რწმენის კედლებად,
სიკეთეს თესდი და
მასვე მკიდი.
დედა-ღვთისმშობლის ღოცვა –
ვედრებით,
შენი დიდი გზა
ტაძრისკენ მიდის.

1959

* * *

ვარსკვლავებში ვეძებ ქართულ
სულს –
 ღიადი წინაპრების.
და მე ვისმენ ქერუბიმთა,
 სერაფიმთა ფრთების ფათქუნს,
 რომლებიც ბნელს –
 მილამპრებენ.

1998

* * *

ბრძოლითა და ყიჟინით,
შორეულზე –
შორეულ,
წარსულიდან მოხვედი,
ცა მაღალი, ვით მინჩხი.
აყვავდება კოლხეთი,
ვითარც ბუჩქი კვირინჩხის.

1978

* * *

ციო დახურულ სამყაროს,
მუცლის გერემად მოუვლის,
საიდანღაც ყმუილი –
მეძუპური ძუ მგელის –
რომისა და
რომულის.

1962

* * *

შეიძლება ეს ზღვები –
მეცხრე ცამდე ააღდეს,
ცას ჩაემსხვრეს
ვარსკვლავთა
ვარდისფერი მინები.
მაგრამ თასი გრაალის,
ვითარცა მზის სვეტები,
აღარ გაიყინება.

1966

* * *

მთებზე უკან მავალებმა,
 ამებს,
 ვით უქონ წინები
მიწამ მარტო როგორ გასძლოს
როცა უქორწინებელ
 ცა მშვენიერს ელის
 „სასძლოს“.

1973

იერემია წინასწარმეტყველის გოდება

ბიბლიიდან მოისმის,
როგორც ცეცხლის მოდება,
ნეტარ იერემიას –
ცრემლნარევი გოდება:
– ჩემთვის უბედურების ბევრი ბაღე
მოქსოვა...
„ღამღეჭა და შემჭამა,
ბაბილონის ხელმწიფემ
ნაბუქოდონოსორმა“.

1999

* * *

წუთისოფლის ზამთარში,
ვისაც აღარ შესცივდა,
ვინც უკან არ იხევდა.
მისი სული ზეციდან –
ელვად გადმოიხედავს.

2004

* * *

სინამდვილე და მითი –
ერთმანეთში აზილეს,
მაგრამ მაინც კოლხური,
მიწის ფერი სულ სხვაა,
ვით მადლენ¹ და
აზილის.²

1967

1,2 – არქეოლოგიური კულტურა პალეოლითის ბოლოს.

* * *

უმზეო და უნაპირო,
შენ გწყალობდა ცა
მაშინაც,
როს დაგდევდა თვალი ბეცი
მაგრამ ველარ შეგაშინა,
ღრენამ უხილავი მხეცის.

1986

* * *

სიყვარულის მაღალ ხანძარს,

ვერ ჩააქრობს

ცა – H_2 -ით,

თუნდაც უამი გააქვას.

მაინც ვეღარ დააშორებს,

საექიოს,

სააქაოს.

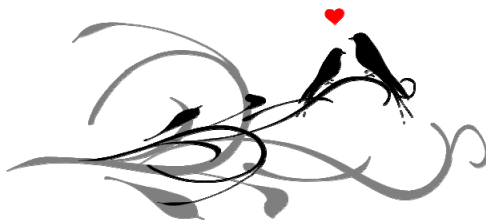
2004

* * *

მზე სიცივისგან გამოპარული,
ზაფხულის მწვანე კარებს
შეაღებს,
როცა სიმშვიდე დადგება ირგვლივ.
აღრე თუ გვიან,
მოვა მებაღე,
და შენ ყვავილთა დაგადგამს
გვირგვინს.

1971

* * *

ისტორიის მეუფემ
დიდმა – მამა – ბატონმა,
მითხრას ჰეროდოტემ და
დამიმტკიცოს პლატონმა,
როცა ცაზე იხილეს მთვარის თეთრად
გაესება –
ლაზებმა და ჭანებმა,
ქართვებმა და ქასქებმა,
თუკი იყო ამქვეყნად სხვა ხალხთა
ჭაჭანება?!

1972

* * *

სიმყუდროვეში სხედან მთიები,
ზეცას უკრავენ მოვარის
არფაზე
და შორეული ისმის არია.
დედამიწელებს შურთ და
აბრაზებთ,
რომ შენი ღმერთი მზე და ფარია.

1988

13 და 17

დამის უფსკრულებიდან
ეშმას ეშვი იაღებს,
მას ვერავინ დაფერულავს,
ცეცხლისა და მზის მეტი.
საიდანღაც მოისმის მხეცის შავი
ღრიალი:
13 და 17-ტი.

1989

* * *

უსჯულოთა მეძუძური,
მძინვარებენ,
ხელობენ
და მათ ტუნზე ასმებათ:
ვნება ულმობელობის,
შავი ღვინო კახკების.

1983

* * *

თარხონის ხმა არ ისმის
და აღარ ჩანს ელია.
ცვარ-ნამული ვარდები,
გარდაიქცნენ ქაცვებად.
სივრცეები ელიან –
შენს აღდგომას,
ცად – ქცევას.

2007

* * *

ეს ბოროტი სამყარო

შურით,

ბოღმით სავსეა.

საწყალ დედამიწაზე –

ჯადური რომ ვერ უყრია.

ზღვა გრაალის თასია,

უამთა მძვინვარ ქარიშხალს,

ხელეებით რომ უპყრია.

1966

1956 – სტალინის სენაკირო

ზარებს არისხებდა მნათე...

დღეები კი მზიან ღამით,

ერთურთს წყვდიაღს

მიჰკიოდნენ...

და განცხრომის ეღგათ უამი –

მხეცებსა და

მიკოტებს.

1956

* * *

დრო მოვა და ვით ცოცხლებს,
მკედრებსაც განიკითხავენ,
რადგანაც რომ ახსენე.
შვიდი ბეჭდით დაბეჭდილ
წიგნის –
შენ ხარ ამხსნელი.

1993

* * *

ცისქვეშეთში ქარიშხალს,
რადგან არააქვს საზღვარი –
იღვლეოს და
იბოლოს...
ზღვა იყო და ზღვა არის –
წუთისოფლის –
სიმბოლო.

2001

* * *

დასაბამიდან –

ქვესკენლში,

ზესკენლში –

დაეკებს მრავალზე მრავალი,

რაინდთა,

მეფეთა ამაღა.

მოვიდა პოეტი და თასი გრაალის,

„კოლხურ ფსალმუნებში“

გაღამაღა.

1989

* * *

შენ სამყაროს გარს უვლი,
ვით იესო გალილევას,
იუდეას,
სამარიას,
რადგან იცი ცად მიმოყრილ
ვარსკვლავებში –
მარადისი შენი ოქროს
სამარეა.

2005

ოსკ სვანეთში

ლეგენდებით შემოსილი –
დალი მიძღვის წინ ღამპარით:
ღამარიას,
ხაღდესა,
და ღაღხორს,
ჩემი ქაღდი წინაპარი,
იქნებ საღმე დავინახო.

1976

* * *

შენი ოქროს ფიქრები,
სხვა პლანატებს ერთვიან,
როგორც წყაროს სათავეს.
ქვეყნად ღმერთი ერთია,
ესაა რომ მოკვდავნი,
სულ სხვადასხვა სახელით,
უხმობენ და ნათლავენ.

1994

* * *

დადგება უამი,
მომავლიდან –
წარსულისკენ გაიხედები,
ყელსმოიდერენ გაფრენილი დღეთა
გედები
და დაგიდგება თვალწარმტაცი
შენი ედები.

2001

* * *

ბიბლიიდან მოისმის,
(როს ღამეა მზიანი)
ანგელოზთა გალობა,
ლოცვა წმიდა მამების
და მე სულს მიამებენ.

2005

მზის და მიწის ბორბალი

წამით აღარ ჩერდება

დრო და ჟამი ტიალი,

ზნეც მიტომ აქვს ორგვარი.

უფლის ხელით ტრიალებს

წუთისოფლის

ბორბალი.

2001

* * *

სამოთხეში მიმავალ
დღეებს სული მიანდე,
წყლულს რომ დაგიამებენ.
ნათელს მოსავს –
წყვილიადი,
და დღეს დაუღამებელს.

1989

* * *

ფშავ-ხევსურეთს ჩამომდნარი
წყარო,
დეემა ხალხს მოპარა!
მთებს ტანზე რისხვა დაუვლის –
იასხარის და
კოპალას,
გიორგი წყაროსთაულის.

1977

* * *

გულს ისარი ბოროტების
სტყორცნეს და არ
აუცდინეს,
მაინც უფლის გზებით მიდის,
ვით ნესტარი ავგუსტინე
და ვით წმიდა ბასილ დიდი.

1994

* * *

ხელთ გიპყრია სამყარო,
ვით სიცოცხლის მტევანი
მაღლა-მაღლა გეწევა კიბე
ცაში მიდგმული
და დღეები წყვილადში ერთმანეთს
ემატება...
რადგან, ვით ფრამეტანი,
ცად?!
არა ზღვის ღელვაში
კვლავ კითხულობ საწმისის
და გრაალის ხატებას

1982

* * *

სხვისი არა,

ქართული,

ჯილად გადგას ღირსება

და ცად ბუდეს იკეთებ.

მთვარესავით ივსები

სიბრძნითა და

სიკეთით.

1997

* * *

შორეული წარსულიდან,
რომ ისმის ვედრება,
აღბათ სპარსები
ან საგებია:
– მიკენის და ტირინთოს
კედლები,
ბუმბერაზი კიკლოპების
კი არა,
კოლხი ხუროთმოძღვრების ნაგებია.

1976

საქართველო – 1924

დუმდნენ ანგელოზები

და არ ჩანდა მიქაელ

მოვიდნენ და ჩვენი მზე,

წამს გრაალის აღესილი –

მიწას დააპირქვავეს!!!

1966

* * *

მძინვარებდა კუპრის ზღვა
და დუღდა ჯოჯოხეთი,
მერე როცა სიცოცხლის
გაჩნდა ციცქნა ნამცვრევი
და შენ როცა მოხვედი
კოლხო!
ამ ცისქვეშეთში,
არავინ დაგხვედრია
მენძელი –
ხმის გამცემი.

1969

* * *

ვხედავ მოხუც ჰომეროსს,
რომელიც თვალს მარიდებს
და სურს აფროდიტეზე
დიდი ჰიმნი იმღეროს,
რადგან ის ოლიმპოზე
აჰყავთ ჰორებს,
ქარიტებს,
ეროსსა და ჰიმეროსს.

1986

* * *

სამი ათასწლეულის შემდეგ
ჩემი სვანეთის
მკვიდრნი ღალხორს
და ხალდეს,
მზე, რომ ძირს არ დაქანდეს,
იმ კლდიდან და
იმ მთიან
ადგილს, ვითარც ბაბილონს,
ვარსკვლავებს კვლავ ითვლიან...

1973

* * *

შენს მზითმოსილ ნაფესურებს,
უკვდავების წვიმა აწვიმს,
და დიდების თოვლი ათოვს,
პოეზიას მიჯაჭვულ -
ქართულ სიტყვის გოლიათო.

1961

* * *

წარსულიდან ხმა ისმის

დე გრიეს და

მანონის:

– სიყვარულში მეუფობს

თურმე „მგლური კანონი“.

1964

* * *

ლოცვითა და ვედრებით,
სამართალს ვერ პოულობს
უფლის მონა –
მეფესთან,
ვითარც პირველ სიყვარულს
ქრისტე – ღმერთი
ეფესოს.

1992

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ5

კირბები.....25

პონტო26

ტრიაიანე და ადრიაიანე.....27

ნოეს კიდობანი.....28

როდოს-ქიოს-თასოსში29

მთვარე სავსე, როგორც თასი.....30

* * * ვითარც უცხო პლანეტა31

* * * მნათთა სანთლებს ანთებენ.....32

რწმენის კუნძული33

სოდომიც და გომორაც.....34

გვირილები არაგვთან.....35

* * * დღის ბოლოს.....36

მთავარანგელოზი მიქაელი.....37

ხილვა: მედეა და ჰალიძონები.....38

თორღვა39

წერტილს დაუსვამს ლოდის40

* * * მყინვარწვერიდან გადმოვიხედავ ..41

ნერგები.....42

აღბათ, ხმაა თამარის.....43

მთები.....44

* * * რომ შეიყარა სახეში ქვიშა.....	45
მითრიდატე VI ევპატორი.....	46
* * * დასაბამიდან დღეთა ცოცხებით...47	
კასტელი და ჩელები.....	48
* * * თეთრი ღრუბლების ანგელოზები49	
* * * გამოიარა შორი მანძილი	50
არწივის ფრთებით.....	51
საღამო, ზღვა, მთვარე.....	52
* * * ხეთა.....	53
ფოთი და მალთაყვა	54
* * * მზეა	55
სიმდიდრე და სიღარიბე.....	56
* * * ძველ კოლხეთისკენ უღრანს	57
ერეხელი.....	58
* * * ზოგი წყენას არ ფარავს	59
* * * ცას შეემუიან სიმაღლეს მთები....60	
ურეკთან	61
* * * სისპეტაკე ცაში ააქეთ.....	62
შიში.....	63
ლაშარს და გუდანს	64
* * * დააბრმავა ელვამ სივრცე.....	65
მყინვარმა „კარი გააღო“	66
* * * სამშობლოს იქით.....	67

* * * დასაბამიდან სიკვდილ-	
სიცოცხლე.....	68
შენი სახელი.....	69
აიეტის კოლხეთიდან.....	70
შავ და თეთრ არაგვს.....	71
* * * ღამე ვაზია ელვის ლერწება.....	72
* * * ბილიკს მიჰყვება ღამე	
ზღვისკარად.....	73
* * * წარსულის მთიდან	
გადმომქუხარი.....	74
* * * მზე სამარედ ზღვას იპოვის.....	75
* * * სახელი უნდა იქცეს ქუხილად.....	76
* * * ლეგენდიდან გადმოსული.....	77
* * * მორჩა.....	78
* * * ყოფნა თქვი... ..	79
* * * ტყე იხდის მწვანე სამოსს.....	80
* * * შენი ყოფნის ცისკარზე.....	81
ხილვა: პელაზგები.....	82
* * * გამთენიისას მოვლენ ღრუბლები.....	83
* * * არსაიდან მოსულები.....	84
ხილვა: ტყაშმაფა.....	85
დრიოპებს და თრაკიელთ.....	86
* * * რაც ცა და მიწა ერთუროს.....	87

სული ხეთების.....	88
* * * ვითარც ადრე.....	89
* * * ჩამავალ მზის მოლოდინში.....	90
* * * მათი ხსოვნა შორეულ წარსულში....	91
* * * იელვებს და... ..	92
ციხე-გოჯის დგას კედლები.....	93
* * * მზეს უყვარხარ და გულში.....	94
* * * წინაპართა ხმა ესმით	95
შენი ხმა.....	96
* * * გამთენიის ნაპირთან.....	97
მეხი.....	98
უცნობი პლანეტა.....	99
* * * ბუხრის ყელიდან ამომავალი.....	100
* * * დედამიწაზე სუფევს ქაოსი... ..	101
* * * ცა	102
* * * ძაღლი პატრონს ვედარა ცნობს...103	
* * * სხეულში გვიდგას წვა და წვალება... ..	104
* * * მრისხანო ზევსის ნათლულო	105
* * * წვიმა	106
* * * ვაჟკაცებს გიზრდი ჩემო მამულო	107
* * * წარსულიდან მონაქროლი.....	108
* * * ო, საქართველო.....	109

დორიელები და მაკრონები.....	110
* * * სოფლის სასაფლაოსთან	111
* * * ლექსია შენი სიმდიდრე.....	112
* * * „პირველიდგან იყო სიტყვა...“	113
სახლიკაცები.....	114
* * * მოვლენ ანგელოზები.....	115
კორიბანტები.....	116
* * * რომ დამინახავს ზღვა.....	117
ნუგეში და სულიწმინდა	118
რუსთაველის მსგავსად	119
* * * ცას მოერღვევა ნაპირი.....	120
ისევ ძველი კოლხეთი.....	121
ფიჭვები.....	122
საქართველო და აფხაზეთი	123
პონტოს პირას დგას კოლხეთი.....	124
შავი ზღვა.....	125
საფლავის ქვა.....	126
ჰევანან დრიადებს.....	127
რუსთაველი – 60	128
* * * კოლხთა სიამაყეს კი	129
სამტრედიაში.....	130
* * * ძაღლის ყეფით თუ მოვარდნილი ქარით.....	131

დგას კოლხეთი.....	132
ამირანის საფლავი	133
კორიბანტები.....	134
* * * მოვერცხლილს და მოქროვილს	135
ნაბოლარა.....	136
* * * ფაზისთან და ხობოსთან	137
ბეთლემი.....	138
* * * მძვინვარ ჟამთა ქარიშხალი	139
* * * არ ვხედავ მაგრამ	140
ხილვა: კოლხები და ბიძირები	141
* * * ვითარც კრუხი ოგვაჯედან	142
მესუთე ათასწლეული.....	143
* * * მიუყვება პონტოს ტალღებს	144
* * * გალაქტიკებით გაფოთლილ	
ტანზე	145
პეპელა სასაფლაოზე.....	146
რუსთაველი – 800	147
* * * უკანასკნელი დღე.....	148
* * * ცის და ღმერთის შეშინებას.....	149
* * * ისევ უჭირავს მტკვარი თბილისს	150
* * * ვითარცა ქრისტეს	151
* * * დუმს პარას ჭაღა.....	152
* * * ქარები და ქარიშხლები	153

* * *	თვალეზ გადმოკარკულეზი	154
* * *	უხსოვარ დროში კოლხეთი.....	155
* * *	უფლის შექმნილ ენას	156
* * *	წუხს ურარტუ.....	157
* * *	სამოთხეში ჰპოვებს ბინას.....	158
	ქარდუ	159
* * *	ცა	160
* * *	მთელი წელი არ მენახა.....	161
	სიცოცხლეს ხუთითითივით ვიცნობ.....	162
	სანტიებს და ვიძუროხებს.....	163
* * *	სხვა ზღვისა და.....	164
	ვითარც პართოსი და არამისი.....	165
* * *	„ორთაჭალის ბაღში მნახე, ვინა ვარ!“	166
* * *	წარსულიდან კვლავ მოისმის	167
* * *	ვინც შენი ბაღის ნაყოფი	168
* * *	ჩამავალი მზია ჭრიალებს ანბა.....	169
* * *	ზღაპრიდან კი ხმობს ცისკარა ...	170
* * *	ერთმა მხოლოდ უფალმა.....	171
* * *	მუთაქად კვლავ უდევს დამბა.....	172
* * *	წარსულში ვიხეტიალე	173
* * *	უამთა ეწერიდან მესმის	174
	გალაკტიონი ქუთაისში – 1899	175

* * *	ურიდან მოსულმა	176
* * *	არწივივით დასტრიალებ	177
* * *	ქართული ცის ზენიტზე მდგარს..	178
	კლარჯები და შავშები	179
	ინგირი, ხობოსი და ფაზისი.....	180
	ხსოვნის ჩიტი.....	181
* * *	დრო ქალივით უნდოა.....	182
* * *	სულთმობობა და	
	ფერმილეული	183
* * *	მზემ ჩაიმუხლა მყინვართან	184
***	(აღსავლდან-დასავლით).....	185
	ვარსკვლავთცვენა	186
***	(იდუმაღმა ხილვებმა)	187
***	(ჩემი თვალები).....	188
***	(ქარავანი ქედების).....	189
	მზერა.....	190
***	(მწუხრის ყურსალარებმა).....	191
***	(„ვინც წარსულში გარდაიცვალა	
	მარადიულია“).....	192
***	(მეხთა-ტეხამ გადახერხა)	193
***	(ღამის ფსკერიდან და სიშორიდან)..	194
***	(ცხრა მთით გარდმოსვწილი).....	195
***	(ნისლის თხელი პერანგი).....	196

* * * არყოფნის ზვირთების ხმაურში....197
 ფსალმუნი – 9999.....198
 ვემას-წყარო.....199
 * * * მიწაც და ზეცაც.....200
 * * * ვარსკვლავებში ვეძებ ქართულ.....201
 * * * ბრძოლითა და ყიყინით.....202
 * * * ცით დახურულ სამყაროს.....203
 * * * შეიძლება ეს ზღვები.....204
 * * * მთებზე უკან მავალებმა.....205
 იერემია წინასწარმეტყველის გოდება.....206
 * * * წუთისოფლის ზამთარში.....207
 * * * სინამდვილე და მითი.....208
 * * * უმზეო და უნაპირო... ..209
 * * * სიყვარულის მაღალ ხანძარს... ..210
 * * * მზე სიცივისგან გამოპარული... ..211
 * * * ისტორიის მეუფემ.....212
 * * * სიმყუდროვეში სხედან მთიები.....213
 13 და 17.....214
 * * * უსჯულოთა მეძუძურნი.....215
 * * * თარხონის ხმა არ ისმის.....216
 * * * ეს ბოროტი სამყარო... ..217
 1956 – სტალინის სანაპირო.....218
 * * * დრო მოვა და ვით ცოცხლებს.....219

* * *	ცისკვეშეთში ქარიშხალს.....	220
* * *	დასაბამიდან	221
* * *	შენ სამყაროს გარს უვლი	222
	ისევე სვანეთში.....	223
* * *	შენი ოქროს ფიქრები.....	224
* * *	დადგება უამი	225
* * *	ბიბლიიდან მოისმის.....	226
	მზის და მთვარის ბორბალი.....	227
* * *	სამოთხეში მიმავალ.....	228
* * *	ფშავ-ხევსურეთს ჩამომდნარი	229
* * *	გულს ისარი ბოროტებების.....	230
* * *	ხელთ გიპყრია სამყარო....	231
* * *	სხვისი არა... ..	232
* * *	შორორეული წარსულიდან.....	233
	საქართველო – 1924.....	234
* * *	მძვინვარებდა კუპრის ზღვა... ..	235
* * *	ვხედავ მოხუც ჰომეროსს... ..	236
* * *	სამი ათასწლეულის შემდეგ.....	237
* * *	შენს მზითმოსილ ნაფეხურებს... ..	238
* * *	წარსულიდან ხმა ისმის... ..	239
* * *	ლოცვითა და ვედრებით... ..	240

2020.08.10

"საერთაშორისო მკვლევარების" 100-დღეობის
პროგრამის, საქართველოს მკვლევარების, საქართველო
საერთაშორისო მკვლევარების, საქართველოს მკვლევარების
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
"საერთაშორისო მკვლევარების"
საერთაშორისო მკვლევარების, 3-6 კლასის მკვლევარების
პროგრამის დასრულებასთან დაკავშირებით, მათ შორის
საერთაშორისო მკვლევარების პროგრამის
დასრულებასთან დაკავშირებით, 100-დღეობის
პროგრამის დასრულებასთან დაკავშირებით
დასრულებასთან დაკავშირებით.

საერთაშორისო მკვლევარების
2020.08.10

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 77

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 77

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ნუზუარ სართანია

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი უშვერიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– სოფო გიუტაშვილი

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ნუზუარ გვალია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიძის ქუჩის №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com